

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 27 december 2013

Ö 1738-12

KLAGANDE

Liberala Tidningar i Mellansverige AB, 556729-0191

Box 3

721 03 Västerås

Ombud: Advokat UB och jur.kand. MB

MOTPART

Frånvarande minoritetsaktieägare i VLT AB (publ.), 556032-9467

Adress hos den gode mannen

God man: Advokaten SK

SAKEN

Talan om ersättning till god man

Dok.Id 86522

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstodomstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2012-03-16 i mål Ö 7129-11

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrätts beslut avvisar Högsta domstolen den talan som den gode mannen för på de frånvarande minoritetsaktieägarnas vägnar rörande ersättningen till honom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Liberala Tidningar i Mellansverige AB har yrkat att Högsta domstolen avvisar de frånvarande minoritetsaktieägarna i VLT AB:s talan såvitt avser yrkandet om förpliktande för Liberala Tidningar i Mellansverige AB att till gode mannen utge ersättning för arbete och utlägg i skiljeförfarandet.

Den gode mannen har motsatt sig att hovrätts beslut ändras.

Båda sidor har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

SKÄL*Bakgrund och frågan i målet*

1. Den 29 september 2010 meddelades en skiljedom i en tvångsinlösentvist enligt 22 kap. 5 § aktiebolagslagen (2005:551) mellan Liberala Tidningar i

Mellansverige AB (LT) och frånvarande minoritetsaktieägare i VLT AB (publ.), samtliga företrädare av en god man enligt 22 kap. 10 §. I skiljedomen förpliktades LT bl.a. att till den gode mannen betala en på skälighetsgrund jämkad ersättning för dennes arbete och kostnader i skiljeförfarandet.

2. Den gode mannen väckte på minoritetsaktieägarnas vägnar talan mot skiljedomen vid Stockholms tingsrätt och yrkade bl.a. att LT skulle förpliktas att utge hela den i skiljeförfarandet begärda ersättningen till den gode mannen. Tingsrätten avvisade yrkandet avseende ersättningen såvitt den var förd på minoritetsaktieägarnas vägnar, men antecknade att den gode mannen fick anses föra talan mot ersättningsbeslutet även för egen räkning.

3. Efter överklagande undanröjde hovrätten tingsrättens avvisningsbeslut och återförvisade målet till tingsrätten för fortsatt behandling. LT har överklagat hovrättens beslut och yrkat att tingsrättens avvisningsbeslut fastställs.

4. Frågan i Högsta domstolen är om det ingår i den gode mannens uppdrag att företräda minoritetsaktieägarna med avseende på den förda talan om ersättning till honom.

Den gode mannens uppdrag

5. I inlösentvister utses i enlighet med 22 kap. 8 och 10 §§ aktiebolagslagen en god man. Denne har inledningsvis i uppdrag att utse en gemensam skiljeman för minoritetsaktieägarna. Därefter består den gode mannens uppdrag i att bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt i inlösentvisten.

6. Den gode mannens behörighet att handla för de frånvarande aktieägarnas räkning regleras genom en hänvisning i 22 kap. 10 § tredje stycket aktie-

bolagslagen till bestämmelserna om rättegångsfullmakt i 12 kap. 14 § första stycket 2–6 rättegångsbalken. Av bestämmelserna följer att den gode mannen bl.a. är behörig att ta emot delgivning av inlagor, företa alla handlingar för utförande av parts talan och ingå förlikning. Den gode mannen har ingen generell behörighet att väcka talan. Uppdraget som god man omfattar emellertid behörighet att väcka talan mot skiljedomen (22 kap. 24 § aktiebolagslagen).

7. Någon närmare reglering av den gode mannens rättsliga förhållande till de frånvarande aktieägarna finns inte i aktiebolagslagen. Aktiebolagskommittén uttalade att den gode mannen inte är ett rättegångsombud i strikt mening utan en form av legal ställföreträdare, eftersom hans uppdrag följer direkt av aktiebolagslagen (se SOU 1997:22 s. 265). I propositionen uttalades att den gode mannen i princip intar samma ställning som ett rättegångsombud i förhållande till de frånvarande aktieägarna (se prop. 2004/05:85 s. 461 och 819). Lagrådet påpekade att det föreligger en betydande skillnad mellan ett rättegångsombud och en god man, eftersom den gode mannen inte kan betinga sig någon säkerhet från minoritetsaktieägarna (a. prop. s. 1426). Genom en ändring år 2007 i 22 kap. 23 § aktiebolagslagen fick den gode mannen rätt att hos skiljenämnden begära att majoritetsaktieägaren åläggs att ställa säkerhet för den gode mannens arvode och kostnader (se prop. 2006/07:70 s. 48).

8. Den rättsliga utformningen av godmanskapet är föranledd av de speciella förhållanden som råder vid en inlösentvist, bl.a. genom att minoritetsägandet ofta är mycket spritt och minoritetsaktieägarna normalt inte önskar ta en aktiv del i inlösenförfarandet. Vid bedömning av frågor kring godmanskapet är utrymmet för analogier från andra områden med legala företräderskap begränsat. Omfattningen av företräderskapet och de rättsliga konsekvenserna av detta får därför i huvudsak bedömas utifrån uppdragets särskilda syfte.

Ersättningen till den gode mannen

9. Den gode mannen har rätt till ersättning från majoritetsaktieägaren för arbete och utlägg som har varit skäligen påkallat för tillvaratagandet av minoritetsaktieägarnas rätt (22 kap. 23 § aktiebolagslagen med hänvisning till 18 kap. 8 § rättegångsbalken). Det rör sig om en i förhållande till minoritetsaktieägarna självständig rätt till ersättning från majoritetsaktieägaren; en rätt som prövas som en del av skiljeförfarandet och som kan genomdrivas av den gode mannen med skiljedomen som exekutionstitel.

10. Det föreligger inte något subsidiärt ansvar för minoritetsaktieägarna avseende ersättning som inte kan utkrävas från majoritetsaktieägaren. Inte heller i ansvarhänseende berörs således minoritetsaktieägarna av frågan om ersättning till den gode mannen för hans arbete i samband med skiljeförfarandet.

Godmansuppdraget omfattar inte den gode mannens rätt till ersättning

11. En part eller en god man som är missnöjd med en skiljedom i en inlösenstvist har enligt 22 kap. 24 § aktiebolagslagen rätt att väcka talan mot skiljedomen. En sådan talan väcks genom en ansökan om stämning. Möjligheten att angripa skiljedomen är inte begränsad till formella frågor utan omfattar även skiljedomens materiella innehåll (prop. 2004/05:85 s. 474).

12. Skiljedomen kan angripas också beträffande skiljenämndens beslut avseende anspråk på ersättning för arvode och kostnader i skiljeförfarande, om den gode mannen inte har fått fullt bifall till sitt ersättningsyrkande. Frågan om den gode mannens rätt till ersättning från majoritetsaktieägaren rör emellertid inte de frånvarande minoritetsaktieägarnas rätt (jfr p. 5 och 9). Det ingår därför inte i den gode mannens uppdrag att i detta hänseende föra talan

för dem. En sådan talan får han i stället föra som kärande i egen sak och inte som företrädare för de frånvarande minoritetsaktieägarna.

Slutsatser

13. Av det föregående följer att den talan som den gode mannen för på de frånvarande minoritetsaktieägarnas vägnar rörande ersättningen till honom ska avvisas.

14. Eftersom de frånvarande minoritetsaktieägarna inte intar partsställning i målet ska LT:s yrkande mot dem om ersättning för rättegångskostnader inte tas upp till prövning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Ingemar Persson och Lars Edlund (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Cecilia Hager